

ESCLATS DE CIÈNCIA

CONFERÈNCIA I VISITA A L'AVENC DEL BOVALAR

Cinctorres

Dissabte
18 de maig
2024

Oficina de Turisme de Cinctorres

10.00 h. -Descripció de la cavitat
- Salvador Vives
- Jordi Sebastià
- Ernesto Barreda

10.30 h. -Catalogació del *Lithobius jorbai*
- Antoni Serra

12.00 h. -Visita a l'Avenc del Bovalar
(desplaçament amb cotxes particulars)

Entrada a la cavitat

Situació

A uns 6 km de Cinctorres, a la carretera de Portell. A la serra del Bovalar, entre el pla de Servera i les Sitjasses, a 1105 m d'alçada, prop del coll de la creu del gelat i a pocs metres del refugi.

Coordenades UTM

ETRS89 fus 30T X:734448 Y:4493044

Gènesi

S'ha format per dissolució càrstica de la roca calcària.

Altres noms de la cavitat

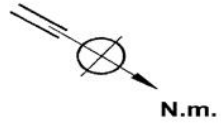
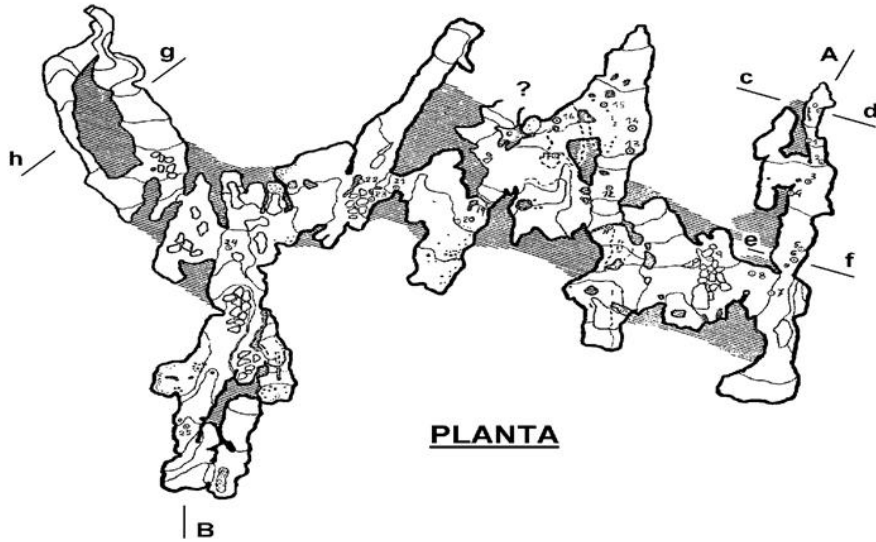
- Cova de l'Ombria de les Sitjasses
- Cova del Bovalar
- Cova del Pla de Servera
- Cova del Solà de la Mestra

És una cavitat molt modesta en el context general

	Recorregut	Profunditat
El sistema Alto del Tejuelo (Cantàbria):	206 km	1.000 m
Avenc del Bovalar:	250 m	12 m
Altres cavitats de Cinctorres		
Avenc de la Roca Parda:	125 m	65 m
Cova de la costa de l'Albardó:	14 m	3 m
Forat de l'avenc:	5 m	10 m
Cova de l'Hedrera:	11 m	5m
Coves del mas de Collet:	4 m	0 m
Cova del Pi Redó:	8 m	0,5 m
Cova del Tallafocs:	14 m	1 m
Forat del Fossar dels Moros:	13 m	1 m
Cova de la via Ferrata:	14 m	1 m

AVENC DEL BOVALAR (Cinctorres).

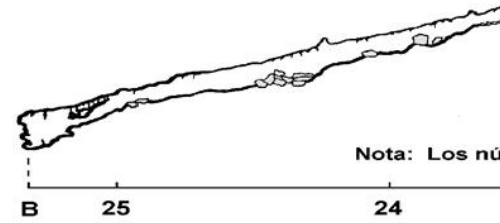
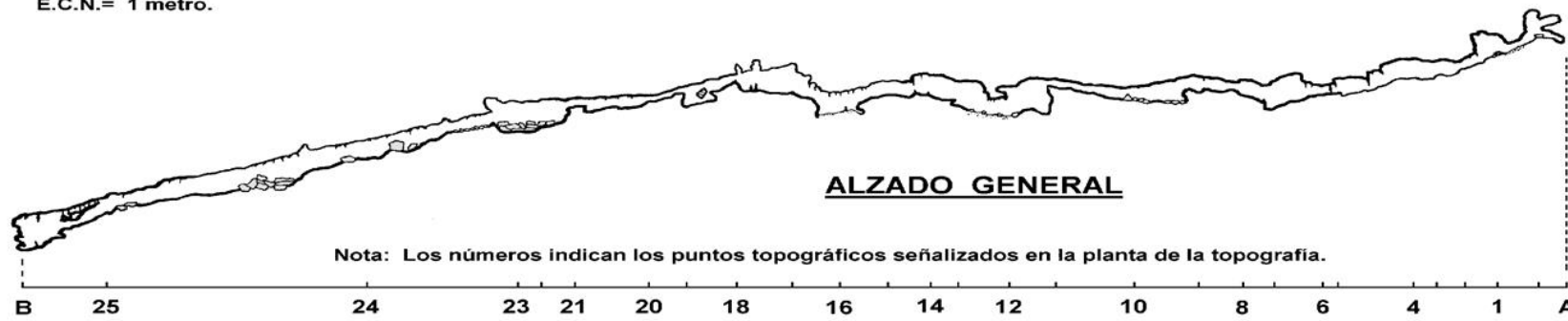
Topografía: José Castell - Pedro Blanch
Juan Carreño - Ramón Ordoñez
(ERE - CEC 10 / 8 / 1969)

0 5 10 15 m.
E.C.N.= 1 metro.

0 5 10 15 m.
E.C.N.= 1 metro.

AVENC DEL BOVALAR (Cinctorres).

Topografía: José Castell - Pedro Blanch
Juan Carreño - Ramón Ordoñez
(ERE - CEC 10 / 8 / 1969)

0 5 10 15 m.
E.C.N.= 1 metro.

0 5 10 15 m.
E.C.N.= 1 metro.

Història d'exploracions

- **1925** Descobriment quan es va perdre la fura dels caçadors: Rafael Montfort, *Josepeta*, José de *Vitrino* i Ximo Jovani.
Poc després es dona inici a les exploracions dels veïns de Cinctorres, que pagaven 5 cèntims per les teies i atxes de cera que els llogava l'artesà local José del *Fidebé*. Es va posar de moda emportar-se estalactites i estalagmites.
- **1939** A partir d'aquest any molts veïns visiten la cova amb millors condicions tècniques.
- **1967** Hi ha referències escrites (Pedro Querol Segura) de l'exploració que van fer els espeleòlegs de la Unió Excursionista de Catalunya de Sants. També la revista d'espeleologia "Karst" es fa ressò de l'anomenada "Operació Llevant" duta a terme per aquests.
- **1969** Membres de l'ERE (Equip de Recerques Espeleològiques) del Centre Excursionista de Catalunya, de Terrassa i Sants, topografien i estudien la cavitat. També la visiten membres de l'OJE de Castelló.
- **1974** En Salvador Vives i Jorba, espeleòleg de la SIS (Secció d'Investigacions Subterrànies) del Centre Excursionista de Terrassa, recull el miriàpode que, posteriorment, Antoni Serra descriurà com a nova espècie.

- **1977** Antoni Serra dona a conèixer al món el nou miriàpode quilòpode cavernícola: *Lithobius jorbai*.
- **1978** Manuel Boix Querol promou el condicionament de l'entrada, i el tancament, amb porta metàl·lica, per tal de facilitar les visites guiades amb interès turístic.
- **1978-2016** Hi ha documentades moltes exploracions de diversos grups excursionistes, i espeleològics, amb finalitats esportives, fotogràfiques, de localització geogràfica... També d'algun grup d'escolars.
- **2021** El grup Espemo de Morella, amb Ernesto Barreda al capdavant, inicia una campanya de mostreig bioespeleològic amb visites sovintejades a la cavitat.
- **2023- 2024** El grup Espemo de Morella, amb col·laboració del club cinctorrà d'Esports de Muntanya i Escalada de la Roca Parda, fa un estudi atmosfèric a l'interior de la cavitat, per veure la possibilitat que es formin acumulacions de guilla (CO₂) i puguin provocar hipòxia. És conclou que el percentatge d'oxigen, en algun punt de la cavitat és del 18%, per sota del 21% habitual, però això no comporta cap risc.

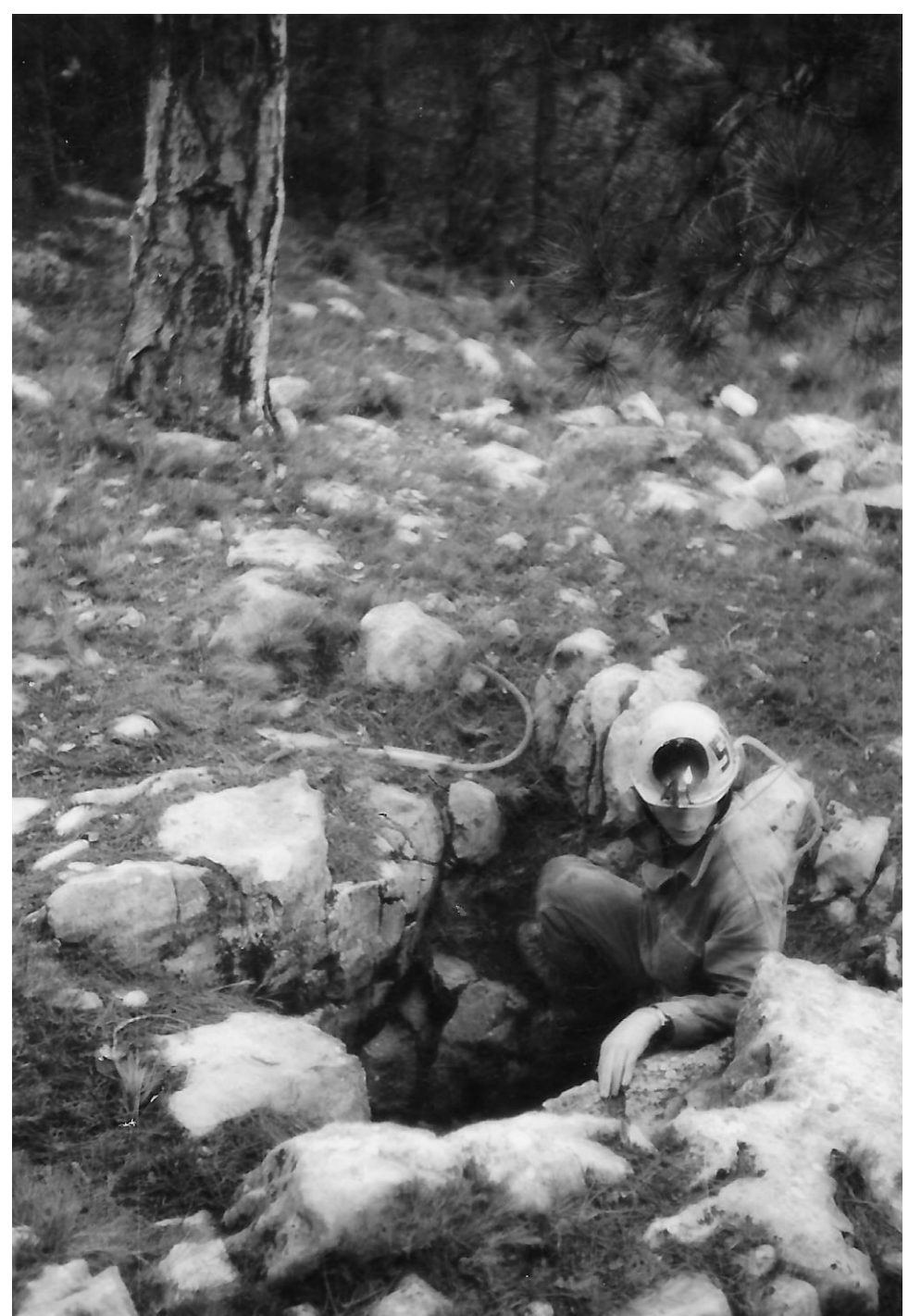
06-01-1974

CS
CINCTORRES

06-01-1974
Exploració de l'avenc
del Bovalar

1974

Salvador Vives i Jorba

Vehicle d'aproximació a les cavitats

Formacions

Mostreig
bioespeleològic

Les arrels del sostre

Lithobius jorbai Serra